

Nr 83.

Av herrar **Brännberg** och **Mårtenson**, *angående sättet för och tillsynen över brytningen av granit å kronan tillhöriga berg.*

En stor del av kronans egendomar i norra och mellersta Bohuslän, liksom de ecklesiastika boställena, har värdefulla granittillgångar vilka vederbörande myndigheter utlämna avverkningsrätten till. Brytningsrätten innehaves av bolag och enskilda, vilka betala arrendeavgift efter kyadratmeter färdig sten. Avverkningen bedrivs av arrendatorn utan någon kontroll från kronans sida, vilket oftast medför ett alltför lättvindigt handhavande av vår värdefulla granittillgång, och nedskrotningen blir därför större än vad som kan anses rimligt.

Det ämbetsverk som för kronans vidkommande upplåter avverkningsrätten är som bekant domänstyrelsen, och blir det således jägmästaren i reviret, som skall ha den närmaste kontrollen över avverkningen och vara domänstyrelsens sakkunnige på hithörande frågor. Utan att i något avseende förringa jägmästarens insikter i de ting han företräder kronan och dess intressen kan man dock fråga sig, om han, då det gäller bergavverkning och hithörande spörsmål, besitter den sakkunskap, som erfordras.

De stora värden den bohuslänska graniten representerar, och i detta avseende kronans egendom, får ej genom felaktiga brytningsmetoder eller något låt-gå-system äventyras. Visserligen äro granittillgångarna i Bohuslän oerhörda, men i vissa trakter där brytningen på 1880-talet började, är numera tillgång på material ganska knapp. Utan att vara fackmän på området hava vi dock inhämtat, att som avverkningen nu på vissa ställen bedrivs en ändring till det bättre är alldeles nödvändig. Det torde tillkomma kronan, som ägare av ifrågavarande bergområden, att genom sakkunnig person till vederbörande arrendator giva de anvisningar på brytningen som erfordras, så att ej för stora värden tillspillo gives. Denna granittillgång är som förut sagts ej outtömlig, och i vilken hög grad försvårar man ej framtida brytningsmöjligheter, om en avverkare utan plan och kontroll får taga den bästa graniten på de fördelaktigaste ställena. Vid denna avverkning skrotar man oftast ned och gömmer underliggande bergtillgångar, som en eftervärld och en kommande generation med stora kostnader och mycket arbete får leta sig till igen.

På vilket sätt domänstyrelsen skall utöva kontroll och tillsyn över avverkningen är ej gott att utan närmare undersökning angiva. Det vill

emellertid synas som om bergmästareämbetet vore bäst lämpat härför, detta så mycket mera som ämbetet i fråga har sig ålagt att utöva tillsynen över arbetsskyddslagens bestämmelser. Bergmästaren får således i egenskap av yrkesinspektör årligen besöka de olika arbetsplatserna och det synes oss då vara en lämplig åtgärd att på en hand förena kontrollen över brytningen och kronans sakkunnige med yrkesinspektörsbefattningen.

De rent tekniska kvalifikationerna bör ju bergmästaren, med hänsyn till sin utbildning, besitta i högre grad än vad som tillkommer jägmästaren. Svårigheterna ligger väl närmast däruti, att bergmästaren lyder under kommerskollegium, men ett samarbete mellan detta ämbetsverk och domänstyrelsen borde väl ej i en fråga som denna vara svår att åstadkomma. Någon ny tjänst eller några större utgifter torde det knappast erfordras, i varje fall torde de med kontrollen förenade utgifterna med avseende på framtiden vara väl använda pengar.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärders vidtagande, så att brytnings sättet å kronan tillhöriga berg blir rationellt i syfte att ej framtida brytningsmöjligheter förhindras eller försvåras,

och att taga i övervägande huruvida ej tillsynen och kontrollen över bergavverkningen på kronans område lämpligen kan läggas under bergmästareämbetet.

Stockholm den 18 januari 1928.

C. Brännberg.

J. W. Mårtenson.